

Sektör için 65 – 80 dolar arası fiyat yönetilebilir

28.06.2023 - 15:30 | Son Güncellenme: 28.06.2023 - 15:30

Dünyada petrol fiyatlarının çok düşmesini istemeyen ülkelerle çok yükselmesini istemeyen ABD yönetimi arasındaki mücadeleye dikkat çeken Kalay, hem dünyada hem de Türkiye’de 60 doların altı bir ham petrol fiyatının sektörün devamlılığını olumsuz etkileyeceğini vurguladı. Petrol alanında Türkiye’deki özel sektörün çok küçüldüğüne de dikkat çekti.

Murat Kalay, [Petrol](#) ve Doğal Gaz Platformu Derneği (PETFORM) Genel Sekreteri

PETFORM Genel Sekreteri Murat Kalay, küresel petrol piyasalarının Şu an belirli bir denge içerisinde seyrettiğini, Türkiye'nin ise "kötünün iyisi" bir durumda dengeyi kurduğunu belirtti. Türkiye'de yeni bir [fiyat](#) mekanizmasının kurulması gerektiğine dikkat çeken Kalay, değerlendirmelerini Milliyet Enerji ile paylaŐırken, ülkemizdeki petrol sektörünün tarihindeki en mikro boyuta ulaştığı bir dönemi geçirdiğini de vurguladı. Kalay'ın en önemli tavsiyesi ise, uluslararası piyasalarla entegre, tartışmasız o gerçekliği yansıtacak doğru bir enerji fiyatı ve tarife mekanizması oldu.

Son dönemde özellikle ham petrol fiyatında dalgalanma, üreticilerin üretimi kısıma eğilimi gibi geliŐmelerin özellikle Türkiye enerji sektörüne ve Türkiye ekonomisine etkisini nasıl değerlendiriyorsunuz?

Biraz daha baŐtan almamız gerekirse Kovid dönemiyle baŐlayan ciddi bir dengesizlik, belirsizlik ve öngörülemez bir dönemin içine girdik. YavaŐ yavaŐ normalleŐmeye dönmesiyle, piyasaların tekrar hareketlenmeye baŐlanmasıyla birlikte, bu sefer de arz ve talep dengesinde ciddi dengesizlikler oluŐmaya baŐladı. Tüm bu dengesizlikler de önce kendini enerji emtialarında enerji piyasalarında gösteriyor. Son dönemde özellikle ham petrol ve doğalgaz fiyatlarındaki artıŐ eğilimi bu sefer de özellikle ülkemiz gibi

enerjide dışa bağımlı olan ülkeleri ciddi anlamda olumsuz etkiledi. 2020-21-22 dönemi bu tür belirsizlikleri yönetmekle geçerken, son bir senedir devam eden savaş belirsizliği daha da derinleştiriyor. Tabii ki bu kadar büyük ve çoklu denklemi yönetmek de kolay olmuyor. Uluslararası kuruluşlar, Birleşmiş Milletler, OPEC, OPEC+ gibi kuruluşlar özellikle bu gelişmeleri dikkate alarak, kendi öncelikleri doğrultusunda bu dönemi yönetmeye çalışıyorlar.

OPEC ve ABD mücadelesi

Peki nasıl yönetmeye çalışıyorlar biraz açar mısınız?

OPEC ve OPEC+ lkeleri üretim kısıntılarıyla üretimi artırmama hatta belli bir programda kısma eğilimiyle petrol fiyatlarının düşmesini engellemek ve belli bir seviyede kalmasını sağlamak için bu süreci kendi perspektifiyle dengelemeye alışıyor. Rusya'ya olan yaptırımlarla da zaten doğal olarak özellikle Avrupa kıtası, in'in aldığı doğalgaz ve petrolün seyrinde de bir farklılaşma var. Rusya'dan dolaylı şekilde ürün olarak alınabiliyor. Bu da mevcut belirsiz ortamın tuzu biberi olarak bu sürece ekleniyor. Diğer taraftan da petrol fiyatlarının çok düşmesini istemeyen ülkelerle, petrol fiyatlarının çok yükselmesini istemeyen ABD yönetimi bu manada karşı karşıya bir mücadele halinde. şunu kesinlikle söylememiz gerekir, 60 doların altı, 50 dolarlar civarı bir ham petrol brent fiyatı yatırımcının ve bu sektörün devamlılığını ciddi anlamda etkileyen düşük bir seviye. Diğer taraftan, 80 hatta 90 dolarlara yaklaşan ham petrol fiyatları da dünyadaki enflasyonist baskıyı, özellikle enerjide dışa bağımlı olan Türkiye gibi ülkelerin bilançosunu ve genel dengesini bozuyor. Bu mücadeleyi görüyoruz. Fakat ABD elindeki esnek üretim imkanlarıyla ve güvenlik stoku gibi kavramları da

kullanarak, bu dengeyi bu saate kadar sağlamayı başardı. Dikkat ederseniz petrol fiyatları son 3 -4 aylık dönemde 75 dolar, 80 dolara yaklaşıyor sonra biraz daha aşağıya çekiliyor, böyle bir fiyatlama görüyoruz. Aslında bunun da kendi içinde bir denge oluşturduğunu ve ülkelerin de firmaların da bu doğrultuda bir pozisyon aldığını rahatlıkla söyleyebiliriz.

Türkiye için kötünün iyisi

Bu gelişmelere Türkiye açısından baktığımızda nasıl bir denge çıkıyor ortaya?

Düşük petrol fiyatı ya da düşük enerji girdisi bizim için çok önemli ve kıymetli. Bu neredeyse tamamen dışa bağımlı olduğumuz enerji alanında bize ciddi bir avantaj sağlayacaktır ama bu süreç düşük petrol fiyatlarına ulaştığı zaman artık yeni yatırımlara imkan vermeyecek, bu sefer de o petrole ulaşmada, arz kaynağını

yönetmede uzun dönem plan yapmak zorlaşıyor. Ülkemiz açısından kötünün iyisi diyelim. Kabaca ham petrol için özellikle bu 65 - maksimum 80 dolar bandı diyebileceğimiz inişli-çıkışlı ham petrol seviyesi, bizim de kendi öngörülerimiz ve bütçelerimizle paralel, doğru orantılı ilerliyor. 80 doların üstüne çıkmadığı müddetçe, mevcut kurgumuzda finansal anlamda bunu daha rahat yönetebiliyoruz. Ancak o seviyelerin üstüne çıktığı andan itibaren ülkemiz için bu denklem yönetmesi daha zor hale geliyor.

Bir varil üretmeme lüksümüz yok

Peki ülkemizde üretilen ham petrol miktarının bu dengede yeri nedir, ne kadarlık bir rahatlık sağlıyor?

Ham petrolde şu andaki mevcut üretimimiz ihtiyacımızın **yüzde** 7-8'ini karşılıyor, yüzde 92-93 seviyelerinde dışa bağımlıyız. Ama olumlu diyebileceğimiz gelişmeler var. Özellikle Gabar bölgesinde TPAO'nun son iki büyük keşfiyle hızlı bir şekilde günlük üretimimiz 100 bin varillere, oradan daha da ileri seviyelere gelecek. Hem özel sektör eliyle hem de TPAO eliyle olsun, oransal olarak kendi kendimize yetme oranını yüzde 15-20'lere çıkardığımız her gün, ülke ekonomisinde o denli bir miktarın kalmasını ve kaldıraç etkisiyle de ülkeye ciddi bir potansiyeli sağlıyor. 80 dolarlık bir satış fiyatını baz alırsak, biz günde 1 varil petrol üretmediğimiz dakika, vergiler, devlet hisseleri ve finansmanı da düşündüğümüzde, 110 ile 120 dolar arasında bir kayba neden oluyoruz ülke ekonomisi için. Yani 1 varil üretmeme lüksümüz yok. Ülkemizdeki bir kuyunun ortalama üretim kapasitesi günlük ortalama 60-70 varilleri buluyor. Bu uluslararası ölçekte kıyaslandığında çok düşük tabii. İnşallah bu son keşiflerle günlük ortalama kuyu başı üretim rakamımızı da yukarı çekeceğiz.

Bu bize maliyet avantajı sağlayacak. Bu manada, 65-80 dolar bandında inişli çıkışlı sabitlendiğini düşündüğümüz ham petrol fiyatı, eğer kuru da belli seviyede tutmayı başarırız, ülkemizi belli bir dengede ya da “kötünün iyisi” bir noktada tutmayı başaracaktır. “Kötünün iyisi” dediğimiz bu boyut, en azından bizim öngördüğümüz, yönetebildiğimiz ve bütçelediğimiz seviyenin içinde hareket ediyor. Eğer ham petrol fiyatları 90-100 dolarlara tırmanırsa, bu tüm dengelerimizi altüst edecektir. Bir de buna iç dinamik olarak **kur** hassasiyetimiz eklendiğinde, hepimiz için benzin ya da mazot fiyatında 30-35 TL/litre fiyatına ulaşırsak, bunun bize iyi yansımaları olmayacaktır.

Sübvansiyon gerçekten ihtiyacı olana verilsin

Türkiye’deki şirketler olarak petrol fiyatının artışına karşı nasıl önlemler alıyorsunuz?

Ülkemiz özellikle sanayi ile gelişen, sanayiyle çarkları döndüren ve ekonomisini büyüten bir yapıya sahip. İhracat da bunun ana unsurlarından bir tanesi. Fakat tabii şu gerçeği unutmamamız gerekir. Bu enerji girdilerinin de uluslararası piyasalarda bir karşılığı var, yani ham petrolün ve doğalgazın fiyatı belli. Devlet özellikle doğalgazda ciddi sübvansiyon uyguluyor Türkiye’de, bu da ağırlıklı olarak hane halkı tarafından kullanılıyor. Son dönemde sanayide ve direk elektrik üretimi amaçlı tesislerdeki tarifeler birazcık hane altından farklılaştı. Bunun daha da uluslararası fiyatlarla oluşturulması gerektiği inancındayız. Ancak devletin sosyal devlet anlayışını kenara atalım, ihtiyacı olana sübvansiyon yapmayalım gibi bir şey asla demiyorum. Bu sübvansiyonun gerçekten ihtiyacı olana doğru kullanım miktarlarıyla, enerji verimliliğini önceleyecek şekilde kullanılması

lazım. Öte yandan ekonominin lokomotifi sanayi, çarklarının dönmesi lazım. Bunun için de özellikle firmalar enerji girdilerini daha uzun dönem sözleşmelerle ya da kısa vadeli maliyeti kontrol altında olan hedge anlaşmalarıyla ya da alternatif yakıtlar kullanarak, enerji verimliliğini önceleyerek yönetmeye çalışıyor. Ama bunlar birdenbire değişecek kavramlar değil. Yine devletin önderliğinde, enerji verimliliğini önceleyen, doğru rekabet koşullarının oluşmasını sağlayacak bir fiyatlandırma mekanizması kurmak lazım.

Alternatif sözleşme şansı yok

Hedge gibi mekanizmalar etkin kullanılıyor mu peki?

Firmalar kendilerine risk oluşturan ve yönetmekte zorlandıkları alanları özellikle hedge gibi mekanizmalarla kontrol altında tutmaya çalışıyor. Ama ülkemizde özellikle enerji girdisi anlamında alternatif olarak bir sözleşme ya da alternatif bir doğalgaz kaynağına ulaşma şansımız olmadığı için burada da ağırlıklı devlet, yani BOTAŞ fiyatı belirleyici oluyor. Bu fiyat da çoğu zaman dünya gerçeğinden ayrı bir noktada oluyor. Haliyle de hiç kimse hedge dediğimiz bu enstrümanları dünyadaki diğer alanlarda kullandığı kadar etkin kullanamıyor. Geçtiğimiz 3 yıllık dönemde zaten öyle bir dalgalı dönemden geçtik ki, herhangi bir şeyi hedge yaparak yönetmek de imkansızdı. Hepimiz önce o dalgalı denizde gemiyi batırmamak için hiçbir maliyeti düşünmeden yolumuza devam ettik.

Yaşanan bu soruna karşı sizin öneriniz nedir?

Önümüzdeki dönem, özellikle bu enerji maliyetlerini kontrol etmek ve Türkiye'deki bu sıkışmış ekonomik tabloyu daha sağlıklı yönetebilmek için uluslararası piyasalarla entegre, tartışmasız o gerçekliği yansıtacak doğru bir enerji fiyatı ve tarife mekanizmasını özellikle doğalgaz anlamında koymamız lazım. Bu bizim, elimizi rahatlatır. Örneğin dünyadaki ham petrol fiyatlarındaki değişiklikler kurda hareketlendiği dakika anında pompa fiyatlarına yansıyor. Buna artık toplum bir şekilde adapte. Ama doğalgaz için aynı şeyi söyleyemiyoruz. Dünyada doğalgazda da inişler çıkışlar olduğunda, biz BOTAŞ'ın o açıkladığı tarife fiyatını kendimize referans alıyoruz. Sosyal devlet kavramından ödün vermeden, özellikle bu doğalgaz tarifesi ve fiyatının da dünyayla entegre hale gelmesi lazım.

Yeşil dönüşüm de risk

Türkiye'de petrol alanında çalışan şirketler olarak, ki siz onların temsilci kuruluşusunuz, yaşadığınız Türkiye'ye özel sorunlar neler?

Global anlamda uluslararası belirsizlikler, enerji arz talebindeki dalgalanmalar ve ham petrol fiyatının 50 doların altına indiği dönemler, dünyada olduğu gibi Türkiye'de de yatırımın devamlılığı açısından firmalar için ciddi belirsizlik yaratıyor. Firmalar tüm saha operasyonlarına ve sondajlara dur diyorlar. Yeni yatırım yapmaktan çekinerek, ancak mevcudu üretme ve pozisyonu koruma refleksine giriyor. İkincisi, bu belirsizliklerin özellikle güvenlik anlamında sahaya yansması ve sıkıntılı olabileceği düşünülen savaş, terör, belirsizlik gibi faaliyetlerin artması. Uzun zamandır güvenlik sorunu artık bizim

için ajandanın ön sıralarında değil. İşçi sağlığı operasyon güvenliği kavramlarına zaten dikkat ediyoruz. Global bir diğer risk de yeşil dönüşüm ve karbonsuzlaşma eğilimi. Bu hedefler olması gereken hedefler, sektörler geleceğini buna göre planlayacaklar ama bu eğilim özellikle petrol ve doğalgaz arama üretim sektörüne yapılan yatırımlarda ciddi bir iştahsızlığa sebep oluyor. Bu da ilerleyen yıllarda daha az üretim ve fiyatların yukarı doğru hareketlenmesini sağlayacak belirsizlikler yaratıyor.

Yeni ruhsatlarda ibre TPAO'ya döndü

Ekonomik sıkıntıların dışında Türkiye'ye özel sorunlardan bahsedebilir misiniz?

Dünyanın her yerinde petrol ve doğalgaz arama üretim faaliyeti riskli bir şey olduğu ve sermaye yoğun olduğu için firmalar tarafından risk paylaşılarak yapılır. Bizde de bu alışkanlık çok uzun yıllardır devam ediyor, arama üretim projeleri, özellikle TPAO ile birlikte ortaklıklarla yönetiliyor ve daha fazla kuyu açılması sağlanmaya çalışılıyor. Son 3 yılda Kovid'den çıktığımız dönemden itibaren saha faaliyetleri arttı, her yıl 200'e yakın kuyu delindi. Bu Türkiye için çok yoğun bir çaba ve emek, burada da sektörün önünü açan milli kuruluşumuz TPAO. Zaten Gabar'daki son keşifler de önümüzdeki özellikle son 10-20 yıla ışık tutabilecek büyüklükteki karasal keşifler, mutluluğumuza yaşıyoruz. Ancak Türkiye'deki sıkıntı şu. Milli kuruluşumuz TPAO'nun sektör içindeki büyüklüğü artarak devam ediyor. Bu bizim için ülkemiz adına bir övünç kaynağı. Ama diğer taraftan da yerli veya yabancı özel sektör oyuncularını yeni arama ruhsatına ulaşma ve yeni yatırım yapma, faaliyetlerini büyütme konusunda problemler yaşıyor. Gitgide

ölen, 1950'lerden itibaren neredeyse en mikro boyuta ulaşmış yani küçülmenin en çok yaşandığı bir özel sektör dönemi yaşıyoruz. Bu son dönemde özellikle arama ruhsatlarının dağılımında ibre tamamen TPAO'ya dönmüş durumda. Özel sektör de tüm dünyada olduğu gibi son on yıldır git gide küçülüyor. Bu da sektör ve uluslararası yatırımcı açısından olumlu ve iyi bir sinyal değil. TPAO'muzun asıl öne çıkacağı yerler aslında daha maliyetli daha riskli ve daha tecrübe gerektiren offshore denizler ya da belki diğer coğrafyalardaki büyük arama ve üretim projeleri. TPAO bunu yapabilecek birikime sahip. Ama diğer taraftan Türkiye'de bu daha küçük dediğimiz, işletmesi daha maliyetli olan özel sektörün daha etkin olabileceği alanlarda da yeni bir iş modeli geliştirmemiz gerekir ki, özel sektör yok olma noktasına gelmesin.